

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 17. kokous

Aika: to 15.9.2022 klo 10.30-12.00

Paikka: Säätytalo, Sali 23, Helsinki / teams

Aihe: Mistä ratkaisut energiakriisiin ja vihreään siirtymään?

Osallistujat:

Ohisalo Maria, ympäristö- ja ilmastoministeri (pj)

Aho Hanna, SLL

Aslak Juuso, Saamelaiskäräjät

Eloranta Jarkko, SAK

Heikkilä Mikko, Fingrid

Häkämies Jyri, EK

Kajanoja Lauri, VM

Kemell Ann-Mari, TEM

Keronen Jouni, CLC

Kiviniemi Mari, Kaupan liitto

Kuuva Petteri, TEM

Lehtonen Terhi, YM

Leskelä Jukka, Energiateollisuus

Linnanen Lassi, Kestävyyspaneeli

Lund Peter, ilmastopaneeli

Nyman Sara, Allianssi

Ohlsbom Roope, Suomen yrittäjät

Orivuori Salka, Marttaliitto

Palola Antti, STTK

Pantsar Mari, Sitra

Peisa Jyrki, Metsäteollisuus

Rohweder Liisa, WWF

Runeberg Emilia, Fingo

Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus

Lamminmäki Riikka, YM

Alatalo Heidi, YM

Muurman Jarmo, YM (pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtajana toiminut ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo avasi kokouksen ja toivotti pyöreän pöydän jäsenet tervetulleeksi kokoukseen. Kokouksen aiheena oli tällä kertaa energiakriisi ja vihreä siirtymä. Aihe on hyvin ajankohtainen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on johtanut vakavaan geopoliittiseen tilanteeseen ja ulottanut energiakriisin koko Eurooppaan. Tilanne on huolestuttava myös Suomessa rajun sähkön hinnan nousun vuoksi. On tärkeää, että tehdään ratkaisuja, jotka auttavat meidät ensi talven yli. Samalla tarvitsemme pidemmän aikavälin ratkaisuja, jotka jouduttavat irtaantumista fossiilisesta energiasta ja nopeuttavat vihreää siirtymää.

Kokouksen tarkoituksena oli keskustella kansallisista sekä EU-tason keskeisistä toimista, joilla energiamarkkinoita voitaisiin vakauttaa ja samalla edistää vihreää siirtymää sekä toimiin liittyvistä oikeudenmukaisuuden eri näkökohdista.

Puheenjohtaja ilmoitti, että Suomen yrittäjien edustaja Sampo Seppänen on siirtynyt muihin tehtäviin ja hänen tilalleen edustajaksi pyöreään pöytään on valittu ekonomisti Roope Ohlsbom.

Suomen luonnonsuojeluliiton edustaja Harri Hölttä siirtyy muihin tehtäviin ja hänen tilalleen edustajaksi on valittu suojeluasiantuntija Hanna Aho.

Kestävyyspaneelin puheenjohtaja Eeva Furman on aloittanut Kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteerinä ja hänen tilallaan tulee pyöreässä pöydässä olemaan jatkossa Lassi Linnanen, joka on toinen kestävyyspaneelin varapuheenjohtajista.

2. Pyöreän pöydän 16. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin 16. kokouksen pöytäkirja 8.6.2022.

3. Kansallisen ja EU:n energiamarkkinoiden tilannekuva

Teollisuusneuvos Petteri Kuuva työ- ja elinkeinoministeriöstä antoi tilannekuvan kansallisesta ja EU:n energiamarkkinoista. Kuuva avasi muun muassa sähkön hinnan kehitystä ja sen syitä, johdannaismarkkinoiden tilannetta sekä komissiosta tulleita aloitteita energiakriisin ratkaisemiseksi. Kuuvan mukaan, sähkön tarjonta on niukkaa kysyntään nähden, eikä sitä juurikaan voida lisätä lyhyellä aikavälillä. Kysyntää voidaan leikata sähköä säästämällä ja erityisesti tärkeää on kysynnän leikkaaminen kulutushuippujen ajankohtina. Sähkön hinta määräytyy kalleimman tuotantotavan, tällä hetkellä kaasun mukaan. Sekä sähkön käyttäjillä ja tuottajilla on tarve ennustettavaan sähkön hintakehitykseen. Sähköjohdannaisten hinnat ovat kymmenkertaistuneet vuoden aikana ja heijastuvat kuluttajien sähkölaskuun. [Esitys](#) on toimitettu kokousmateriaalien yhteydessä.

4. Suomen sähkömarkkinanäkymät lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

Strategisen verkkosuunnittelun päällikkö Mikko Heikkilä Fingridiltä esitteli Suomen sähkömarkkinoita sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä. Tulevan talven tilanne on haastava. Sähkön riittävyyteen liittyy useita epävarmuuksia kuten Olkiluoto 3 käyttöönotto, maakaasun saatavuus, sähkönsiirtoyhteyksien toiminta, eurooppalaisten sähkömarkkinoiden luotettavuus sekä säätila. Meillä on esim. tällä hetkellä suuri ja kasvava tuulivoimakapasiteetti, mutta tuulettomat jaksot ovat haasteellisia. Riski sähköpulasta on todellinen. Keskiössä ovat energian säästö ja sähkön käytön ajoitus.

Puhtaan energian kysyntä on selvästi kasvanut ja Suomella on suuri kilpailukykyinen uusiutuvan sähköntuotannon potentiaali. Tärkeää olisi löytää keinoja myös energian varastointiin. [Esitys](#) on toimitettu kokousmateriaalien yhteydessä.

5. Toimenpiteet sähkön hinnan vaikutusten lieventämiseksi, työryhmän esitykset

Talouselämyksen koordinaattori Lauri Kajanoja valtiovarainministeriöstä esitteli VM:n 11.8. asettaman työryhmän esittämiä toimenpiteitä sähkön hinnan vaikutusten lieventämiseksi. Työryhmä arvioi laajasti eri toimenpiteitä ja esitti omat suosituksensa niistä. Toimenpide-esityksiä hyödynnettiin budjettiriihessä. Työryhmä esitti mm. sähköenergian arvonnalisäveron alentamista talvikuukausiksi ja asumistuessa korvattavien lämmityskustannusten tasojen nostoa. Työryhmä piti tärkeänä myös tietoisuuden lisäämistä eri keinoista energian säästämiseksi. Lisäksi työryhmä ehdotti aloitetta Euroopan komissiolle sähköpörssin tarjousten enimmäishinnan alentamisesta maltillisesti EU:ssa. [Esitys](#) on toimitettu kokousmateriaalien yhteydessä.

6. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita energiakriisiin

- Lyhyen aikavälin toimet eivät saa syrjäyttää pitkänajan ilmastotoimia vihreän siirtymän edistämiseksi. Ilmasto- ja luontokriisi ovat aikamme suurimmat kriisit.
- Vihreä siirtymä perustuu pitkälti yhteiskunnan sähköistämiseen, joten sähkön hinnan nousu haastaa toimia lyhyellä aikavälillä.
- Huomioitiin, että energian hinnasta aiheutuva kriisi ei pääty siihen, että Venäjän sota Ukrainassa loppuu. Vaan se päättyy vasta silloin, kun olemme siirtyneet energiajärjestelmään, jossa fossiilista energiaa ei enää käytetä nykyisessä määrin.
- On tärkeää politiikan keinoin pyrkiä kompensoimaan energian niukkuuteen liittyviä vaikutuksia, niin että koko yhteiskunta pysyy mukana.

Toimia energiakriisiin ja vihreään siirtymään

- Yhteiskunnan kaikkien toimenpiteiden ja rahoituskriteerien olisi tuettava fossiilisesta energiasta irtaantumista.
- Sähkön hinnan hillitsemiseksi ja sähkökatkojen estämiseksi esitettiin energian säästöä ja kulutushuippujen leikkaamista, ja keinona mm. valistusta. Teollisuudessa on energiansäästötoimia jo otettu käyttöön. Investoinnit älyverkkoihin tukevat kysyntäjoustoa.
- Komission esittämiä toimia sähkömarkkinoiden vakauttamiseksi pidettiin oikeansuuntaisina. EU-tason toimet eivät saisi aiheuttaa sellaisia sivuvaikutuksia, jotka ovat haitallisia pitkällä aikavälillä. EU:n päästökauppaa heikentäviä toimia pidettiin haitallisina, koska silloin investointiympäristön epävarmuus lisääntyy ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaarantuu.
- Puhtaiden ratkaisujen laadukkaista ja nopeista lupaprosesseista on huolehdittava, ja haettava ratkaisuja tuulivoiman lisäämisen ja aluevalvonnan yhteensovittamiseen Itä-Suomessa.
- Nähtiin tarve laajemmalle vedyn käytön, siirron, varastoinnin sekä vientiin tähtäävien ratkaisujen tarkastelulle. Ehdotettiin erillisen vetystrategian valmistelua. Kannettiin huolta siitä, että onko Suomi riittävän houkutteleva investointikohde sijoittajille.

- Windfall-vero huonosti toteutettuna voisi haitata investointeja fossiilittoman energian tuotantoon. Koska vero olisi määräaikainen, pidettiin vaikutusta investointeihin epätodennäköisenä tai ainakin vähäisenä. Euroopan laajuinen ratkaisu olisi tasapuolinen.

Oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

- Hallituksen tukipakettia pidettiin kohtuullisen hyvänä. On tärkeää, että akuutissa tilanteessa hallitus tukee kansalaisia.
- Korostettiin tukien kohdentamista sitä tarvitseville. Kaikkien tukeminen voi johtaa siihen, että kannusteet energian säästöön heikkenevät. Toisaalta nostettiin esille toimien hyväksyttävyyys myös keskiluokan keskuudessa.
- Katsottiin, että ensisijaisesti toimien tulee kohdistua haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, jotta eriarvoisuus ei lisääny.
- Korostettiin kansalaisten ja yhteiskunnan resilienssiä. Muutoin vastakkainasettelu kasvaa ja levottomuudet lisääntyvät. Energia- ja koronakriisillä on myös suuria talouspoliittisia vaikutuksia ja vaikutuksia valtion talouteen.
- On keskeistä huomioida sukupolvinen välinen oikeudenmukaisuus. Energiakriisi osuu moniin nuoriin ja lapsiin, sekä mm. pienituloisiin opiskelijoihin.
- Oikeudenmukaisuus on globaalikysymys. Muistutettiin, että Euroopassa tarvitaan ilmastosolidaarisuutta ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, jotta kriisistä selvitään ja vihreä siirtymä etenee.

7. Muut ajankohtaiset asiat

Ei ollut muita asioita.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous on to 27.10 klo 10.30 -12.00.

9. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.10.

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat